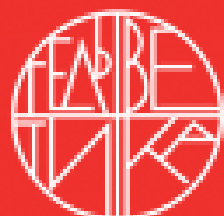

eISSN: 2524-0072

2024 | 59

Електронний журнал

ГЕОМЕТРИКА
ВІСНИК

ЕКОНОМІКА та СУСПІЛЬСТВО

Редакційна колегія

Головний редактор журналу:

Головко Олег Павлович, кандидат економічних наук, директор Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій.

Члени редакційної колегії журналу:

Баженков Євген Володимирович, доктор економічних наук, доцент, директор Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти»

Білозубенко Володимир Станіславович, доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин, регіональних студій та туризму Університету митної справи та фінансів.

Бойко Світлана Василівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів Національного університету харчових технологій.

Графська Орислава Іванівна, доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського.

Гуткевич Світлана Олександрівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки Національного університету харчових технологій.

Дишкантюк Оксана Володимирівна, кандидат технічних наук, доцент, декан факультету менеджменту, готельно-ресторанної справи і туризму Міжнародного гуманітарного університету.

Жосан Ганна Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та інформаційних технологій Херсонського державного аграрного університету.

Киркач Світлана Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри банківської справи і фінансових послуг Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

Князевич Анна Олександрівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів та обліку, Гірничо-металургійна академія імені Станіслава Сташиця (Польща).

Ковбас Галина Іванівна, кандидат економічних наук, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Корбутяк Аліна Георгіївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри публічних, корпоративних фінансів та фінансового посередництва Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Котенко Тетяна Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Центральноукраїнського національного технічного університету

Кузіна Руслана Вілїївна, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та аудиту Одеського національного економічного університету.

Македон Вячеслав Владиславович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної економіки і світових фінансів Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Мартинюк Олена Анатоліївна, доктор економічних наук, професор, Міжнародний гуманітарний університет.

Масленников Євген Іванович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту та інновацій Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Нямецук Ганна Валеріївна, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри міжнародної економіки та публічного управління і адміністрування Придніпровської державної академії будівництва та архітектури.

Підгірна Валентина Никифорівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Плинокос Дмитро Дмитрович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва торгівлі та біржової діяльності Національного університету «Запорізька політехніка».

Прохорчук Світлана Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент, проректор з навчально-методичної роботи Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний університет бізнесу і права».

Сокровольська Наталія Ярославівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри публічних, корпоративних фінансів та фінансового посередництва Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Pawel Czarnecki, Prof., dr hab., Rector of Warsaw Management University (Poland).

АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Євген Воробець, Ірина Парасій-Вергуненко
Переглядів статті: 22 | Завантажень PDF: 30

ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ПЕРЕВАГИ АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМ У РОЗРАХУНКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ КОМПАНІЙ

Вікторія Грановська, Євгенія Фещенко
Переглядів статті: 21 | Завантажень PDF: 101

ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ У ПРАЦЯХ ЗАКОРДОННИХ І ВІТЧИЗНЯНИХ ДОСЛІДНИКІВ

Андрій Педько, Богдан Маряниченко
Переглядів статті: 18 | Завантажень PDF: 15

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ В АПК

Олена Польова, Петро Маліцький, Ілля Манеляк
Переглядів статті: 35 | Завантажень PDF: 39

СИСТЕМА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ПЕРЕРОБКИ ДАВАЛЬНИЦЬКОЇ СИРОВИНИ

Олена Примаченко, Рената Коршикова
Переглядів статті: 11 | Завантажень PDF: 26

СИСТЕМНЕ ОСМИСЛЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ НЕФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ В УПРАВЛІНСЬКО-ОБЛІКОВІЙ ПРАКТИЦІ

Олена Андросенко
Переглядів статті: 20 | Завантажень PDF: 8

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Ольга Губарик, Дарина Іванова
Переглядів статті: 34 | Завантажень PDF: 20

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

Юлія Демурджан
Переглядів статті: 10 | Завантажень PDF: 10

ТОВ "Видавничий дім "Гельветика"
вул. Інглезі, 6/1, м. Одеса, Україна, 65101
+38 (063) 121 39 75
journal@economyandsociety.in.ua
www.economyandsociety.in.ua

ЕКОНОМІКА
та СУСПІЛЬСТВО

Сертифікат

Видано **Польовій Олені Леонідівні**, доктору економічних наук, професору, **Маліцькому Петру Олеговичу**, аспіранту, **Манеляку Іллі Володимировичу**, аспіранту, про те, що статтю на тему «Обліково-інформаційне забезпечення формування бухгалтерської звітності в АПК» розміщено в електронному науковому фаховому виданні «Економіка та суспільство» Випуск № 59/2024 (рекомендовано до поширення в мережі інтернет Вченою радою наукового відділу економічних досліджень Видавничого дому «Гельветика» 30.01.2024 р., протокол № 1).

Видання включено до Переліку електронних фахових видань України (категорія «Б») на підставі Наказу МОН України від 26 листопада 2020 року № 1471 (Додаток № 3).

Бібліографія статті:

Польова О.Л., Маліцький П.О., Манеляк І.В. Обліково-інформаційне забезпечення формування бухгалтерської звітності в АПК. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59.

URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3491>

DOI: 10.32782/2524-0072/2024-59-126

Головний редактор,
кандидат економічних наук

Олег Головка

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-126>

УДК 657.1:330.34:631.95

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ В АПК

ACCOUNTING AND INFORMATION SECURITY FOR THE FORMATION OF ACCOUNTING REPORTING IN AGRICULTURE

Польова Олена Леонідівна

доктор економічних наук, професор,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7120-7944>

Маліцький Петро Олегович

аспірант,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-9076-6874>

Манеляк Ілля Володимирович

аспірант,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-6927-0483>

Polova Olena, Malitsky Petro, Manelyak Ilya
Vinnytsia National Agrarian University

У статті розглянуто сутність обліково-аналітичного забезпечення в управлінні підприємством, наведено елементи обліково-аналітичної системи. Наведено систематизацію властивостей та якісних характеристик фінансової, управлінської, обліково-аналітичної інформації та її класифікацію за різними ознаками. Запропоновано альтернативну структуру розділів бухгалтерського балансу, запроваджено нові показники, розширено показники розшифрування статей балансу. Розроблено обліково-економічну інформаційну систему, що складається з кількох функціональних блоків: обліку, планування, прогнозування, контрольно-аналітичного та звітності, має структуру (блоки чи підсистеми, елементи та взаємозв'язки між ними), виходи та входи комунікації інформації; закон поведінки; мету та обмеження.

Ключові слова: облік, бухгалтерська звітність, інформація, угруповання, спеціалізована звітність, бухгалтерський баланс, обліково-економічна інформаційна система.

The article examines the essence and role of accounting and analytical support in the management of the enterprise, the elements of the accounting and analytical system of the enterprise and their brief characteristics are given. It has been established that the accounting information system provides accounting information that reflects the full picture of the enterprise's economic activity. The issue of improving the information base for the formation of accounting reporting was considered. Systematization of the properties and qualitative characteristics of financial, management, accounting and analytical information and its classification according to various features (by types and types, by spatial and temporal aspects of formation and use, by subsystems of accounting) are given. The classification of the formation of accounting and analytical support for the management of business processes of agricultural enterprises is presented. Recommendations were given on improving accounting, grouping current and non-current assets in the balance sheet of agricultural enterprises and creating a single accounting and economic information system for them. An alternative structure of the sections of the balance sheet was proposed, new indicators were introduced, and the indicators for deciphering the balance sheet items were expanded. The recommended structure of the sections of the balance sheet will contribute to the improvement of information support for interested users. An accounting and economic information system consisting of several functional blocks has been developed and proposed: accounting, planning, forecasting, control-analytical and reporting. The presented AEIS model has a structure (blocks or

subsystems, elements and relationships between them); outputs and inputs of information communication; the law of conduct; purpose and limitations. In the control and analytical unit, accounting data are checked for reliability and objectivity, and their interpretation into information is carried out.

Key words: accounting, accounting reporting, information, grouping, specialized reporting, balance, balance sheet, accounting and economic information system.

Постановка проблеми. Роль та значення бухгалтерської звітності визначається її можливістю сприяти вирішенню низки важливих завдань, пов'язаних із використанням облікової інформації. При складанні бухгалтерської звітності забезпечуються фільтрація, агрегування та систематизація облікової інформації, вибираються показники, суттєві для характеристики результатів роботи організації, та усувається надлишкова інформація, яка не має значення для користувачів цього рівня. Звітні показники зводяться до систематизованих груп, що полегшують їх розуміння та використання.

Бухгалтерська звітність є джерелом інформації як фінансового аналізу, так і аудиту. На основі показників звітності здійснюється експрес-оцінка стану майна підприємства та його джерел, визначається фінансова стійкість, платоспроможність та дохідність підприємства, а також виявляється тенденція його розвитку. Бухгалтерська звітність – це ключовий засіб комунікації, що забезпечує користувачам можливість оцінити фінансовий стан підприємства.

Економічна інформація про результати фінансово-господарської діяльності формується у системі бухгалтерського обліку. Процес прийняття управлінських рішень за умов невизначеності безпосередньо пов'язані з обліково-аналітичним забезпеченням. На відміну від бухгалтерського обліково-аналітичного забезпечення, де бухгалтерська фінансова звітність формується виключно на даних бухгалтерського фінансового обліку, управлінська звітність та управлінський облік зв'язані між собою опосередковано. Основною метою складання управлінської звітності є задоволення інформаційних потреб внутрішньогосподарського управління шляхом надання даних, що дозволяють поряд з оцінкою та контролем вже здійснених фактів, розробляти прогноз та план функціонування суб'єкта загалом, його структурних підрозділів, чи окремих напрямів діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемним аспектам обліково-аналітичного забезпечення формування звітності та вдосконалення його методологічних основ при-

свячені праці багатьох вітчизняних учених, серед яких Безродна Т. М. [1], Будько О. В. [3], Волощук Л. О. [4], Грінка Т. І. [5], Загородній А. Г. [7], Іщенко Я. П. [8], Кірейцев Г. Г., Нехай В. А. [9], Лучик Г. М. [12], Сокіл О. Г. [14] та інші. Автори розглядають дане питання зі своєї точки зору та акцентують увагу на різних аспектах формування фінансової звітності шляхом обліково-аналітичного забезпечення. Проте, саме питання обліково-економічного інформаційного забезпечення звітності розкрито недостатньо і потребує подальшого дослідження.

Постановка завдання. Метою роботи є удосконалення обліку та доведення підвищення значущості обліково-економічного інформаційного забезпечення звітності та необхідності якості інформації, що надається.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сільське господарство – сектор національної економіки, що відрізняється специфікою виробництва та виробленим продуктом, головне призначення якого – забезпечення продовольством населення країни, сировиною галузей промисловості для виробництва необхідних предметів та продуктів споживання. Специфіка сільського господарства залежить від природно-кліматичних умов і полягає в тому, що є не тільки сферою виробництва, а й сферою життя сільського населення. У сільському господарстві тісно переплітаються економічні, соціологічні та екологічні проблеми. Сільськогосподарське виробництво пов'язане з управлінням складною агроєкосистемою, що включає мікроорганізми, рослини, тварин, природні фактори і людей з їх коштами і предметами праці, що обумовлює сезонність сільського господарства та пов'язаних з ним технологічних сфер переробки, зберігання, ресурсного та інфраструктурного забезпечення агропромислового комплексу. Відповідно, сільськогосподарські організації відрізняються специфікою відтворювальних процесів, що зумовлює їх місце у складі агропромислового комплексу, агропромислових технологічних кластерів та інших інтегрованих структур. Отже, бухгалтерська звітність сільськогосподарських підприємств має специфічні особливості.

Інформаційне забезпечення управління та формування різних форм звітності в сільськогосподарських підприємствах перейшло до впровадження цифрової економіки та використання нових інформаційних технологій, які докорінно змінюють способи комп'ютерної обробки даних бухгалтерського обліку та інших функцій управління, а також форми подання (комунікації) інформації, її систематизації, узагальнення для застосування, відповідно, зовнішніми користувачами та у системі внутрішнього менеджменту підприємства. Все це вимагає вдосконалення програмного забезпечення цифрових (інформаційних) технологій, організації та методики планування, обліку, контролю, комплексного аналізу, а також елементів форм бухгалтерської (фінансової) звітності, звітності щодо використання ресурсів, сегментарної управлінської та інтегрованої звітності до сільськогосподарських підприємств.

У бухгалтерському обліку може формуватися інформація як загалом по підприємству, так і у межах кожного окремого підрозділу, галузі (рослинництво, тваринництво). Ця інформація використовується для прийняття рішень на всіх рівнях внутрішнього управління підприємства та зовнішніми користувачами бухгалтерської (фінансової) та інтегрованої звітності. Тому для достовірного та об'єктивного формування інформації обліку, забезпечення потреб зовнішніх та внутрішніх користувачів інформацію можна групувати за такими ознаками:

- за видами та типами (кількісна інформація; фінансова інформація, якісна інформація; часова інформація; структурна інформація);
- за просторовими та тимчасовими аспектами формування та використання (локальна операційна інформація; щоденна діяльність конкретного підрозділу; глобальна стратегічна інформація; стратегічне планування та прийняття стратегічних рішень на міжнародному рівні; регіональна та місцева інформація);
- за підсистемами бухгалтерського обліку (фінансовий облік; витратний облік; матеріальний облік; операційний облік; податковий облік; звітність та аудит; управлінський облік).

Цінність обліково-аналітичного забезпечення полягає в тому, що обліково-аналітична інформація, сформована з використанням як методів бухгалтерського обліку (спостереження, вимірювання, реєстрація, групування, класифікація й узагальнення), так й економіч-

ного аналізу (порівняння, елімінування, статистичні, балансові та ін.) [6; 9].

Отже, для раціонального обліково-аналітичного забезпечення бухгалтерського обліку необхідна суцільна система збору, реєстраційної обробки, процедур, пов'язаних із систематизацією та узагальненням обліково-аналітичних інформаційних потоків, яка буде спрямована на:

- усунення причинно-наслідкових зв'язків, які є причиною низької оперативності у засобах та прийомах, що забезпечують обробку інформаційних бухгалтерських потоків;
- забезпечення економічно обґрунтованої рівноваги пов'язаної з потребами менеджменту у отриманні якісно обробленої бухгалтерської інформації та витратами, які необхідні для обробки інформаційних потоків;
- акумуляція та відповідна обробка за допомогою корпоративної обліково-аналітичної системи інформаційних потоків, що забезпечує необхідною інформацією внутрішніх користувачів та дозволяє їм приймати економічно обґрунтовані управлінські рішення.

Обліково-аналітичне забезпечення управління сільськогосподарськими підприємствами має формуватися як у внутрішньогосподарському, і на загальногосподарському і зовнішньому рівнях управління. При цьому інформація має відповідати потребам оперативного, тактичного та стратегічного управління.

Фінансова інформація про об'єкти бухгалтерського обліку формується у грошовому вираженні переважно у синтетичному обліку та бухгалтерській звітності підприємства. Нефінансова інформація у бухгалтерському обліку формується у натуральних та трудових вимірниках, наприклад: чисельність працівників (особи), валове виробництво продукції (центнери), відпрацьована кількість людино-годин тощо.

Стратегічна інформація використовується в основному центральним апаратом управління підприємства для прийняття та виконання стратегічних управлінських рішень. Стратегічна інформація, переважно, формується в управлінському обліку.

Тактична інформація використовується середньою керівною ланкою для розробки тактичних інструментів реалізації стратегій, стратегічних планів та рішень для досягнення стратегічної мети підприємства. Тактична інформація формується, переважно в управлінському обліку у вигляді розробки короткострокових і середньострокових тактик як

бюджети виробництва, продажу, з орієнтацією на досягнення стратегічної мети. Тактична, але фактична інформація формується також у фінансовому обліку підприємства.

Оперативна інформація використовується та формується у виробничому обліку з використанням різних методів, у тому числі нормативних методів обліку. Дані виробничого обліку використовують як у фінансовому обліку, так і в управлінському обліку підприємства.

Поточна інформація характеризує хід виконання процесів фінансово-господарської діяльності підприємства у момент здійснення подій, фактів господарських операцій. Поточна інформація може мати як оперативний, так і тактичний характер, навіть може проводити досягнення стратегічних цілей організації. Тому ця інформація може бути використана всередині підприємства на будь-якому ієрархічному рівні управління:

- для досягнення різних цілей організації та забезпечення інформаційних потреб її зовнішніх та внутрішніх користувачів потрібна різна інформація;

- стратегічні, тактичні та оперативні цілі та проблеми організації між собою нерозривно пов'язані;

- інформація у тимчасових та просторових аспектах досліджуваного об'єкта може бути фінансовою, нефінансовою, якісною, кількісною, стратегічною, тактичною, оперативною та поточною;

- одна й та сама фінансова інформація в залежності від завдань її використання користувачами може бути кількісною, оперативної, поточної, тактичної та стратегічної;

- одна й та сама нефінансова інформація може бути кількісною та якісною, а також оперативною, поточною, тактичною та стратегічною.

Від якості обліково-аналітичної інформації буде залежати ефективність застосування аналітичних процедур у системі прийняття управлінських рішень і достовірність результатів діяльності суб'єктів господарювання, рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності підприємства [11; 12].

Для розробки та реалізації програм соціально-економічного розвитку села, сільських територій та державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників річна бухгалтерська (фінансова) звітність сільськогосподарських підприємств має інтегровану структуру та складається з наступних форм:

а) загальні форми (форми фінансової звітності): Баланс (Звіт про фінансовий стан)

№ 1 (річна, квартальна); Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) № 2 (річна, квартальна); Звіт про рух грошових коштів за (за прямим методом) № 3 (річна); Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом) № 3-н (річна); Звіт про власний капітал № 4 (річна); Примітки до річної фінансової звітності № 5 (річна); Додаток до приміток до річної фінансової звітності № 6 (річна).

б) спеціалізовані форми: Звіт про використання добрив і пестицидів № 9-сг (річна); Звіт про площі та валові збори сільськогосподарських культур, плодів, ягід і винограду № 29-сг (річна); Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств № 50-сг (річна); Звіт про посівні площі сільськогосподарських культур № 4-сг (річна); Звіт про збирання врожаю сільськогосподарських культур № 37-сг (місячна); Звіт про виробництво продукції тваринництва та кількість сільськогосподарських тварин № 24-сг (місячна); Звіт про виробництво продукції тваринництва, кількість сільськогосподарських тварин і забезпеченість їх кормами № 24 (річна); Звіт про реалізацію продукції сільського господарства № 21-заг (місячна, річна).

У зарубіжній та вітчизняній практиці найчастіше використовують термін «нефінансовий звіт». Король С. та Мацьків Р. Т. віддає перевагу назві «нефінансовий звіт» для звітів із корпоративної соціальної відповідальності бізнесу, що пов'язано з відображенням інформаційного зв'язку таких звітів із фінансовими звітами. [10; 13]. Сокіл О. Г. пропонує запровадити «Розширений фінансовий звіт» як таксономію фінансової звітності [14] або розширити звичайну фінансово-економічну інформацію через включення соціальних і екологічних результатів діяльності малих сільськогосподарських підприємств. Цей вид звітності є найкращою альтернативою комплексній фінансовій звітності.

Пропонуємо доповнити наведені форми бухгалтерської (фінансової) звітності для сільськогосподарських підприємств таким змістом:

- форма Баланс (Звіт про фінансовий стан) № 1 підлягає структурному та змістовному доповненню, зокрема, у балансі сільськогосподарських підприємств необхідно виділити спеціальні статті у першому та другому розділах для відображення наявності виробництва органічної продукції. Крім того, необхідно у першому розділі передбачити статті для відображення окремо наявності

земельних активів та інвестиційного майна. Науковці стверджують, що відсутність у фінансовій звітності інформації щодо земельних ресурсів сільськогосподарського призначення, які контролюються підприємством і приносять йому економічні вигоди, призводить до викривлення результатів господарської діяльності суб'єкта господарювання та втрати контролю зі сторони як власників земельних паїв, так і держави [2];

у третьому розділі балансу слід змінити або доповнити назви окремих статей, розширити резервний капітал, доповнивши їх страховим резервом та резервом для відображення потенційних витрат, збитків. Усе це можна обґрунтувати певними умовами, чинниками, завданнями інформаційного забезпечення управління сільським господарством. Так, дані бухгалтерського балансу широко використовуються під час проведення аудиту, податковими органами контролю правильності нарахування податків.

Бухгалтерський баланс представляється внутрішнім та зовнішнім користувачам фінансової інформації, які мають можливість аналізувати склад та рух майна, як у статистиці, так і в динаміці. У той же час бухгалтерський баланс відображає майновий стан, платоспроможність та фінансову стійкість підприємства.

При вдосконаленні бухгалтерського балансу сільськогосподарської підприємств за формою та змістом доцільно оптимально поєднувати концептуальні аспекти статичної та динамічної теорій, а також органічної балансової теорії з урахуванням сучасних вимог до оцінки, відображення наявності, складу засобів та джерел їх формування. У зв'язку з цим пропонуємо доповнити у першому розділі балансу сільськогосподарських підприємств класифікацію необоротних активів статтею «Земельні активи».

У другому розділі балансу, необхідно доповнити підрозділ оборотних активів органічною сільськогосподарської продукції. Крім вищевказаних форм бухгалтерської (фінансової) звітності, для внутрішнього управління необхідно формувати релевантну інформацію для планування, прогнозування, аналізу та оцінки ефективності діяльності підприємства, її сегментів, а також визначення цілої системи збалансованих показників для вироблення та прийняття економічних рішень. Таку інформацію можна отримати при організації та веденні, окрім фінансового обліку, управлінського обліку та формування управлінської звітності.

Для цих цілей слід у системі управлінського обліку систематично і в міру необхідності формувати та подавати апарату управління таку звітність:

а) виробничий звіт за підрозділами та зведений за ними;

б) оперативний звіт щодо формування собівартості та ринкових цін продукції рослинництва та тваринництва;

в) звітність у вигляді аналітичних таблиць, що характеризують ефективність використання у процесі виробництва коштів виробництва.

Вся інформація бухгалтерської (фінансової), управлінської та інтегрованої звітності необхідна для менеджменту та з ухваленням науково обґрунтованих економічних рішень внутрішніми та зовнішніми користувачами. Це вимагає формування сучасної обліково-економічної інформаційної системи на підприємстві. Отже, у бухгалтерській (фінансовій) звітності, виробничо-управлінській та інтегрованій звітності необхідно відображати не дані, а інформацію, що формується вже в процесі обліку в обліково-економічній інформаційній системі (ОЕІС).

Безродна М. вважає, що «метою обліково-аналітичного забезпечення має стати поєднання процедур бухгалтерського обліку і економічного аналізу формування інформації такого характеру: історичного, що узагальнює результати діяльності; аналітичного, що передуює прийняттю обґрунтованого управлінського рішення» [1]. Можна погодитися з думкою науковців, які вважають, що аналітична система забезпечує кількісну і якісну оцінку змін, що відбуваються у керованому об'єкті зі своєчасним передбаченням тенденцій розвитку як небажаних, так і прогресивних зрушень [3; 4].

Використання процесного підходу до організації управління бізнесом вимагає адекватної розробки підприємством цілей системи збирання, узагальнення, обробки та аналізу інформації у межах бізнес-процесів в обліково-аналітичній системі. Ідентифікація бізнес-процесів дозволить визначити потреби в інформації, а також сформуванню адекватну стратегію підприємства – систему контролю бізнес-процесів на основі їх обліку та аналізу.

Для цілей формування обліково-аналітичного забезпечення управління бізнес-процесами сільськогосподарських підприємств доцільно класифікувати за трьома напрямками: 1) бізнес-процеси розвитку та вдосконалення; 2) бізнес-процеси ведення основної

діяльності; 3) допоміжні бізнес-процеси. Виділення бізнес-процесів має базуватися на глибокому розумінні особливостей сільськогосподарського виробництва, що враховуються при формуванні обліково-аналітичного забезпечення управління у рамках обліково-аналітичної системи сільськогосподарських підприємств.

Обліково-економічна інформаційна система повинна складатися із сукупності взаємозалежних та взаємодіючих між собою елементів (частин): персоналу бухгалтерської та економічної служби; даних (відомостей) документів, реєстрів, планів, бюджетів, прогнозів та рахунків бухгалтерського обліку; технічних засобів перетворення відомостей на інформацію (рис. 1).

Ця система формується з кількох функціональних блоків (підсистем): обліку, планування, прогнозування, контрольної-аналітичної

та звітності. У контрольній-аналітичній блоці дані обліку перевіряються щодо достовірності, об'єктивності, нейтральності тощо, проводиться їх інтерпретація у інформацію, аналіз для внутрішнього використання. Далі інформація узагальнюється в блоці звітності, тобто складається бухгалтерська (фінансова), управлінська та інтегрована звітність, яка надається відповідним користувачам для прийняття рішень.

Обліково-економічна інформаційна система відповідає принципу цілісності та відносної диференціації. Принцип цілісності забезпечує узгодженість мети функціонування всієї ОЕІС із завданнями функціонування її підсистем. Відносна диференціація означає, що ОЕІС складається з відносно самостійних підсистем, які можна розглядати окремо як самостійні системи (наприклад, планування, прогнозування тощо). Обліково-економічна

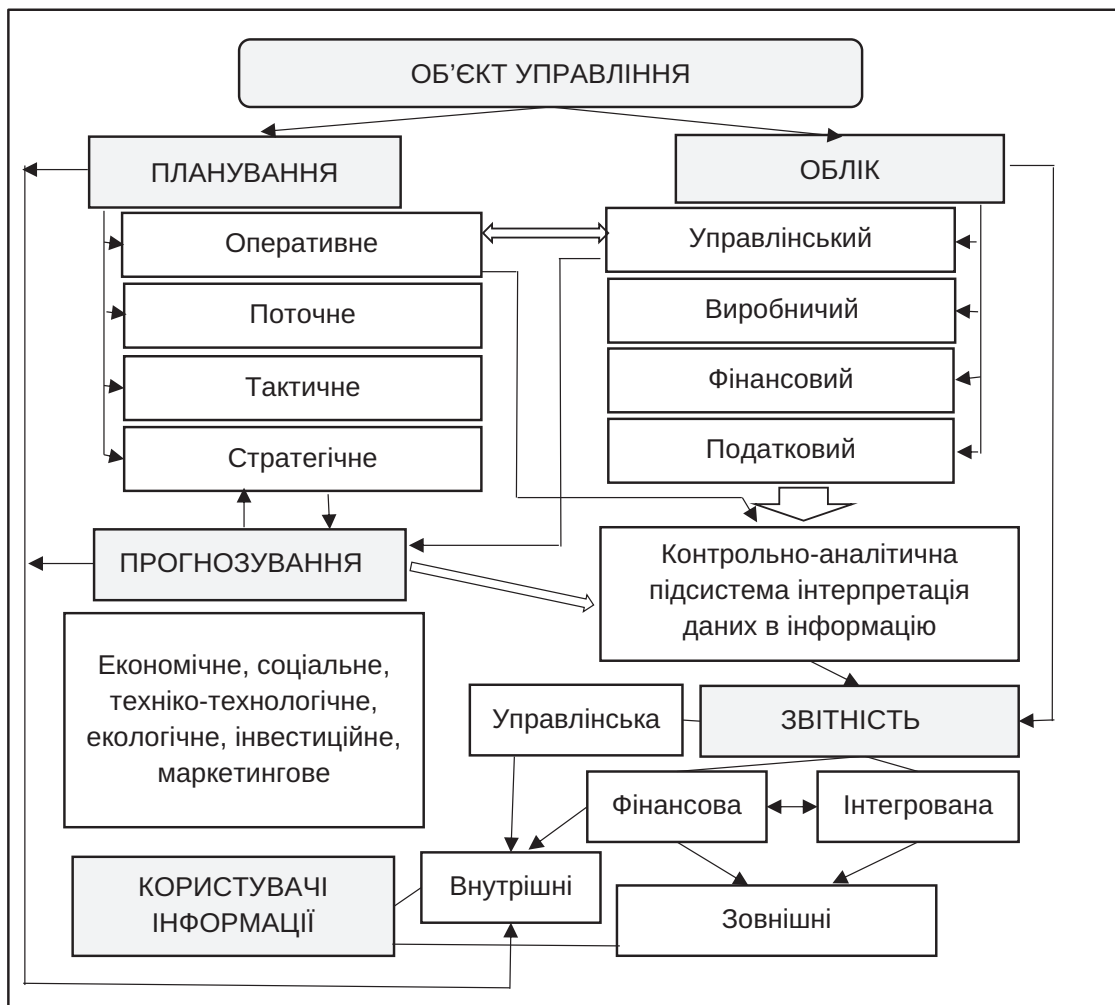

Рис. 1. Модель обліково-економічної інформаційної системи управління підприємством

Джерело: розробка авторів

інформаційна система має відповідати таким вимогам: ефективності обробки вхідної інформації та видачі об'єктивної, достовірної та релевантної звітної інформації на виході; економічності, тобто окупності витрат на функціонування всієї системи, її самоконтролю та внутрішнього регулювання з облікової та управлінської політики; передачі інформації за цільовим призначенням та використанням.

При формуванні обліково-економічної інформаційної системи управління сільськогосподарськими підприємствами доцільно використовувати концепцію стратегічного обліку та аналізу, яка передбачає формування інформації, спрямованої на ідентифікацію можливостей, що забезпечує чітке бачення, напрямок діяльності та гнучкість, необхідні для користування цими можливостями. Використання концепції в умовах високого динамізму довкілля на основі обліково-аналітичного забезпечення управління дозволить сільськогосподарським підприємствам адаптуватися до змінних умов господарювання.

Висновки. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління в сільськогосподарських підприємствах, адекватного реалізованій ними стратегії та поставленим цілям, неможливо без використання можливостей сучасного інструментарію обліку, контролю, аналізу та аудиту, що дозволяє сформуванню релевантну інформацію. У системі економічної інформації з метою управління показниками бухгалтерської (фінансової) звітності виконують значну функціональну роль через

інтеграцію інформацію різних видів обліку і зображуються як таблиці, зручні до сприйняття інформації користувачами різного рівня управління.

Запропонована обліково-економічна інформаційна система дозволить значно підвищити якість звітності фінансового та управлінського обліку. Одне з основних завдань ефективності функціонування ОЕІС полягає у забезпеченні внутрішнього керування релевантною інформацією, а зовнішніх користувачів – достовірними показниками для оцінки запасів та створення нової вартості продукції, ліквідності, платоспроможності та фінансової діяльності підприємства. При цьому інформація повинна бути готовим інформаційним ресурсом для прийняття користувачами обґрунтованих економічних рішень. Тому у складі ОЕІС передбачено контроль-аналітичну підсистему інтерпретації даних у інформацію для складання відповідних форм бухгалтерської (фінансової), управлінської та інтегрованої звітності. Зазначена підсистема принципово змінює у бік раціоналізації всю ОЕІС, функціонування її структурних блоків (підсистем) та загалом процесів комунікації інформації в даній системі, а також дозволяє значно підвищити якість звітності фінансового та управлінського обліку користувачам. Крім того, ОЕІС в автоматизованій системі управління виконуватиме й інші завдання, які б сприяли підвищенню ефективності управління сільським господарством.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Безродна Т. М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: визначення сутності поняття. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля*. 2008. № 10. Ч. 2. С. 58–62.
2. Бондарєва Т. Г., Нагавичко І. П. Звітність сільськогосподарських підприємств та її удосконалення. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2013. Вип. 1 (61). С. 24–30.
3. Будько О. В. Формування цілісної обліково-аналітичної системи суб'єктів господарювання. *Економічний аналіз*. 2013 Вип. 12. Ч. 4. С. 192–196.
4. Волощук Л. О. Обліково-аналітичне забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства. *Праці Одеського політехнічного університету*. 2011. № 2 (36). С. 329–338.
5. Грінка Т. І. Сучасні проблеми обліково-аналітичного забезпечення в системі економічної безпеки підприємства. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2013. Вип. 23. С. 414–418.
6. Губарик О., Юрченко А. Обліково-аналітичне забезпечення діагностики функціонування підприємства та удосконалення системи економічної безпеки на основі покращення фінансового стану. *Економіка та суспільство*. 2021. № 32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-26> (дата звернення: 26.01.2024).
7. Загородній А. Г. Система обліково-аналітичного забезпечення менеджменту підприємства. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2007. № 5 (76). С. 94–102.
8. Іщенко Я. П. Особливості організації обліку витрат органічного сільськогосподарського виробництва. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 7. С. 122–132.

9. Кірейцев Г. Г., Нехай В. А. Обліково-аналітична система сільськогосподарського підприємства в умовах антикризового управління. *Облік і фінанси АПК*. 2009. № 3. С. 84–89.
10. Король С. Нефінансова звітність підприємства. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2011. № 6. С. 102–113.
11. Лень В. С. Обліково-аналітична система підприємства: обґрунтування визначення, модель. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2016. № 1 (5). С. 281–290.
12. Лучик Г. М. Характеристика критеріїв обліково-аналітичної інформації у забезпеченні якісної інформаційної бази для управління. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 7. С. 834–839.
13. Мацьків Р. Т. Нефінансова звітність – складова управління соціальною відповідальністю підприємств нафтогазового комплексу. *Ефективна економіка*. 2015. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3926> (дата звернення: 26.01.2024).
14. Сокіл О. Г. Методологічна основа обліково-аналітичного забезпечення формування звітності сільськогосподарських підприємств про сталий розвиток. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2018. № 1–2. С. 47–56.

REFERENCES:

1. Bezrodna, T. M. (2008) Oblikovo-analytychne zabezpechennia upravlinnia pidprijemstvom: vyznachennia sutnosti poniattia [Accounting and analytical support for enterprise management: defining the essence of the concept]. *Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu im. V. Dalia – Bulletin of the Eastern Ukrainian National University named after V. Dalia*. 10 (2). 58–62.
2. Bondarieva, T. H. & Nahavychko, I. P. (2013) Zvitnist silskohospodarskykh pidprijemstv ta yii udoskonalennia [Reporting of agricultural enterprises and its improvement]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia – Bulletin of the National University of Water Management and Nature Management*. 1 (61). 24–30.
3. Budko, O. V. (2013) Formuvannia tsilisnoi oblikovo-analytychnoi systemy subiektiv hospodariuvannia [Formation of a complete accounting and analytical system of business entities]. *Ekonomichniy analiz – Economic analysis*. 12 (13). 192–196.
4. Voloshchuk, L. O. (2011) Oblikovo-analytychne zabezpechennia upravlinnia innovatsiinym rozvytkom pidprijemstva [Accounting and analytical support for the management of innovative development of the enterprise]. *Pratsi Odeskoho politekhnichnoho universytetu – Proceedings of the Odessa Polytechnic University*. 2 (36). 329–338.
5. Hrinka, T. I. (2013) Suchasni problemy oblikovo-analytychnoho zabezpechennia v systemi ekonomichnoi bezpeky pidprijemstva [Modern problems of accounting and analytical support in the system of economic security of the enterprise]. *Naukovi pratsi Kirovohrads'koho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Seriya «Ekonomichni nauky» – Scientific works of the Kirovohrad National Technical University. Series «Economic Sciences»*. 23. 414–418.
6. Hubaryk, O. & Yurchenko, A. (2021) Oblikovo-analytychne zabezpechennia diahnostyky funktsionuvannia pidprijemstva ta udoskonalennia systemy ekonomichnoi bezpeky na osnovi pokrashchennia finansovoho stanu [Accounting and analytical support for diagnostics of the functioning of the enterprise and improvement of the economic security system based on the improvement of the financial condition]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*. 32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-26> [in Ukrainian].
7. Zahorodnii, A. H. (2007). Systema oblikovo-analytychnoho zabezpechennia menedzhmentu pidprijemstva [The system of accounting and analytical support for enterprise management]. *Menedzhment ta pidprijemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku – Management and entrepreneurship in Ukraine: stages of formation and problems of development*. 5 (76). 94–102.
8. Ishchenko, Ya.P. (2019). Osoblyvosti orhanizatsii obliku vytrat orhanichnoho silskohospodarskoho vyrobnytstva. [Peculiarities of organization of cost accounting of organic agricultural production]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky. – Economics, finance, management: topical issues of science and practice*. 7. 122–132.
9. Kireitsev, H. H. & Nekhai, V. A. (2009) Oblikovo-analytychna systema silskohospodarskoho pidprijemstva v umovakh antykrizovoho upravlinnia [Accounting and analytical system of an agricultural enterprise in the conditions of anti-crisis management]. *Oblik i finansy APK – Accounting and finance of agriculture*. 3. 84–89.
10. Korol, S. (2011). Nefinansova zvitnist pidprijemstva [Non-financial reporting of the enterprise]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu – Bulletin of the Kyiv National University of Trade and Economics*. 6. 102–113.

11. Len, V. S. (2016) Oblikovo-analitychna systema pidpriemstva: obgruntuvannia vyznachennia, model. [Accounting and analytical system of the enterprise: justification of definition, model]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management*. 1 (5). 281–290.
12. Luchyk, H. M. (2015) Kharakterystyka kryteriiv oblikovo-analitychnoi informatsii u zabezpechenni yakisnoi informatsiinoi bazy dlia upravlinnia [Characterization of the criteria of accounting and analytical information in providing a high-quality information base for management]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and national economic problems*. 7. 834–839.
13. Matskiv, R. T. (2015) Nefinansova zvitnist – skladova upravlinnia sotsialnoiu vidpovidalnistiu pidpriemstv naftohazovoho kompleksu [Non-financial reporting – a component of social responsibility management of oil and gas complex enterprises]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*. 3. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3926> [in Ukrainian].
14. Sokil, O. H. (2018) Metodolohichna osnova oblikovo-analitychnoho zabezpechennia formuvannia zvitnosti silskohospodarskykh pidpriemstv pro stalyy rozvytok [The methodological basis of accounting and analytical support for the formation of reports of agricultural enterprises on sustainable development]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii statystyky, obliku ta audytu – Scientific Bulletin of the National Academy of Statistics, Accounting and Auditing*. 1–2. 47–56.